

Rozdiely medzi diskurzívnymi stratégiami humoristických komúnít na slovenských sociálnych sieťach

Irina Dulebová

Abstract

Differences in the Discursive Strategies of Humorous Communities on Slovak Social Media. *This contribution analyzes humorous online communities operating within the Slovak segment of social media, specifically Facebook and Instagram. In light of the growing influence of digital humor, we examine the diverse discursive strategies and argumentative tactics through which these communities express political attitudes, critique social developments, and construct group identities. The research shows that the discursive practices of these communities are not random; rather, they dynamically adapt to the political preferences, cultural values, and communicative norms of their audiences.*

<https://doi.org/10.53465/JAP.2025.9788022552806.86-99>

Keywords: humor, social media, meme, political discourse.

Kľúčové slová: humor, sociálne siete, meme, politický diskurz.

Úvod

V kontexte rastúceho vplyvu digitálneho humoru na politické a spoločenské dianie skúmame, ako odlišné humoristické komunity pôsobiace v slovenskom segmente sociálnych sietí využívajú rôznorodé diskurzívne stratégie, a tiež argumentačné a rečové taktiky na vyjadrenie politických postojov, kritiku spoločenského diania či budovanie skupinovej identity. Analýza sa uskutočňovala na materiáli príspevkov populárnych humoristických stránok (plaforiem) na Facebooku a Instagrame, v ktorých sa explicitne alebo aj implicitne vyjadrovali politické postoje. Empirická časť výskumu mala sondážny charakter a prebiehala na dennej báze počas jedného mesiaca (18. 8. 2025 – 18. 9. 2025). Zameriavala sa na a) kvantitatívne parametre (počty postov, memes, reels, videí a reakcií na nich v podobe lajkov, ko-

mentárov, zdieľaní) a b) kvalitatívnu analýzu (udalosti a osoby ako terče humoru) konkrétnych humoristických komunít pôsobiacich v slovenskom segmente sociálnych sietí Facebook a Instagram. Sledovali sme pritom, ktoré politické udalosti sa stávajú predmetom zvýšenej pozornosti jednotlivých humoristických profilov a aké diskurzne stratégie a rečové taktiky sú pri ich komentovaní uplatňované. Pri výbere analyzovaných profilov sme vychádzali z obsahových indikátorov, ktoré naznačujú ich možné ideové/ a hodnotové inklinácie.

Humor a humoristické online komunity: teoretický aspekt

Súčasná skúmanie humoru na sociálnych sieťach je interdisciplinárne, zahŕňa pohľady z viacerých odborov a najčastejšie sa opiera o teoretické rámce z oblasti diskurznej analýzy, pragmatiky internetovej komunikácie, teórie humoru, mediálnych štúdií, politickej lingvistiky, mediálnej lingvistiky, komunikačných štúdií, kultúrnej antropológie, ale aj psychológie humoru a filozofie humoru. Rozsah článku nám nedovoľuje zahliť sa do početných teoretických a terminologických úvah o podstate a podobách humoru, za nutné však považujeme aspoň v stručnosti spomenúť vymedzenia, ktoré dnes dominujú v odbornej literatúre (pozri aj Sačková, 2014). Vo všeobecnosti sa hovorí o troch tradičných teóriách humoru: „1. teória nesúladu alebo nezhodnosti, ktorá humor spája s určitou rozporuplnosťou, ktorá sa prejavuje v podobe paradoxu, absurdity, neočakávaných situácií, nenaplnených očakávaní a pod.; 2. teória nadradenosti – podľa nej v humore ide o uvedomenie si nadradenosti recipienta humoru nad objektom humoru; napokon 3. teória uvoľnenia, ktorá podstatu humoru nachádza v uvoľnení psychického napätia alebo odblokovania naakumulovanej mentálnej energie, ktoré je podnecované niečím humorným či smiešnym“ (Andreánsky, 2015: 38).

V otázke vnímania humoristických komunít na sociálnych sieťach sa stotožňujeme s pohľadom diskurznej analytičky N. Cingerovej, že online humoristické komunity v širokom chápaní „predstavujú komunikačné komunity vo virtuálnom priestore, kde sa producenti správ zameriavajú na tvorbu a šírenie humoristických výpovedí. Vzhľadom na skupinu sledovateľov predpokladáme, že tieto správy sú recipované a podieľajú sa na konštruovaní entít, súvislostí a naratívov – ich nastoľovaní, resp. utvrdzovaní alebo podryvaní, pričom interakcia medzi komunikantmi sa v jednotlivých komunitách kvantitatívne (počet postov-potenciálnych stimulov komunikácie, počet postov-reakcií, dĺžka postov-reakcií) a kvalitatívne (miera symetrickosti/asymetrickosti komunikácie, masovosť/personálnosť komunikácie, žáner postov-stimulov a postov-reakcií, realizované rečové akty atď.) líši.

Centrum komunity tvoria administrátori ako privilegovaní producenti obsahu, iniciátori diskurzov, okolo nich sa zhromažďuje a hierarchizuje publikum-recipienti. Tí svojimi reakciami dodávajú komunite dynamiku, zaručujú jej „životaschopnosť“ a viditeľnosť, legitimizujú ju počtom followerov, avšak vo vzťahu k pozícii adminov zostávajú väčšinou sekundárni“ (porov. príspevok *Jazyk, politika a humor. K problematike konceptualizácie producentov online humoru*, ktorý odznel na konferencii *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie X* v Bratislave dňa 3. 10. 2025).

Humoristické komunity na sociálnych sieťach frekventovane glosujú súčasnú spoločenskú situáciu prevažne prostredníctvom žánru meme (porov. Cingerová 2020), ktoré vnímame ako „remixované, opakované správy, ktoré sa rýchlo šíria medzi členmi participačnej digitálnej kultúry za účelom satiry, paródie, kritiky alebo inej diskurznej aktivity“ (Wiggins, 2019: 11). Humor, prítomný v meme „možno považovať za prostriedok akceptabilného sprostredkovania inak negatívnej alebo konfliktnej témy prijateľným a pre publikum znesiteľným spôsobom“ (Tkačová et al., 2023: 64). „Najčastejšie ide o pomerne rýchlo sa šíriaci obrázok s textovým prvkom, prípadne o video či pohyblivý obrázok formátu GIF, ktorý sa realizuje v internetovej komunikácii, zväčša na sociálnych sieťach a tematizuje aktuálnu udalosť, nadčasovú či humornú tému s týmito základnými vlastnosťami: repetitívnosť, intertextualita, kontextovosť, príbehovosť a adresnosť“ (Stanková, 2020: 617). Práve adresnosť obsahu zdieľaných mémov stojí v centre pozornosti nášho výskumu, nakoľko predpokladáme, že politické preferencie sledovateľov, a tiež nimi preferované kultúrne hodnoty sú tesne späté s diskurzívnymi stratégiami humoristických online komunit.

Humoristické online komunity v slovenskom segmente Facebook a Instagram

Na základe zovšeobecnenia pozorovaní získaných v rámci sondážneho výskumu možno konštatovať, že humoristické komunity pôsobiace v slovenskom segmente platforiem Facebook a Instagram vykazujú určité vzorce v tom, ako tematizujú politické dianie a participujú na slovenskom politickom online diskurze. Na základe charakteru publikovaného obsahu a smerovania kritiky možno identifikovať odlišné typy ideových tendencií a naratívnych usporiadaní, ktoré dovoľujú nasledovnú, predbežnú rámcovú systematizáciu pozorovaných profilov:

- 1) Komunity s explicitne liberálne/progresívnou orientáciou promptne reagujúce na aktuálne politické a spoločenské udalosti (v prípade

nášho výskumu sú to stránky *Zomriofficial* na Facebooku a Instagrame, stránka *Myšlienky politikov* na Instagrame, a stránka *vivat_slovakia* na Instagrame)

- 2) Komunity s explicitne konzervatívnym/populistickým až okázalo pronárodným zameraním (predmetom analýzy boli *Politika bez Servítky* a *Desolat* na Facebooku).
- 3) Komunity s implicitne liberálnou/progresívnou orientáciou, ktoré nie vždy reagujú na aktuálne politické a spoločenské udalosti a obsah zdieľaných postov je zameraný prevažne na výsmech konkrétnych osôb slovenského verejného života (v prípade našej analýzy ide o stránku *Adolf Snehuliak* na Facebooku).
- 4) Humoristické komunity čiastočne komerčnej povahy, s humorom prevažne situačným, každodenným, ale aj s humorom politickým, liberálnej orientácie (stránky *Fero_joke* na Facebooku a Instagrame)
- 5) Apolitické humoristické komunity so situačným (každodenným) humorom (zHumor.sk, emefka_official)

Samozrejme, ide len o predbežné sondážne čítanie a návrh rámcovej klasifikácie pre potreby mapovania aktérov humoristického diskurzu pri výskume realizovanom v medzinárodnom projekte DELIAH – *Democratic Literacy and Humour*. Klasifikácia nemá ambíciu byť definitívna; zostáva otvorená a ďalšie analýzy môžu priniesť jej doplnenie, spresnenie alebo alternatívne členenie komunít. Skôr ako v ďalšej časti prejdeme k charakteristike diskurznych stratégií hore vymenovaných typov online humoristických komunít, v krátkosti načrtneme nami spozorované rozdiely medzi komunitami s humorom politickým a apolitickým (situačným).

Rozdiel medzi politickým humorom a situačným humorom na sociálnych sieťach spočíva najmä v obsahu, celi, funkcii a spôsobe spracovania témy. Kým politický humor sa zameriava na politické strany, vládu, zákony, voľby, geopolitiku, politické vyjadrenia, škandály a reaguje tak na aktuálne politické dianie, situačný vyplýva z bežných životných situácií (napr. škola, práca, nákupy, vzťahy, MHD), teda spracováva témy univerzálnejšie a menej kontroverzné.

Politický humor môže byť nástrojom kritiky ba až vzdoru, má ideologický podtón a môže polarizovať publikum na základe politických preferencií. Jeho základným cieľom je poukázať na absurdné vyjadrenia, chyby alebo prešľapy politikov, mobilizovať verejnú mienku, kým cieľom situačného humoru je pobaviť široké publikum, bez hlbšej spoločenskej kritiky, zaba-

viť, odľahčiť, vytvoriť pocit spolupatričnosti. Tento typ obsahu podľa našich pozorovaní len málokedy vyvoláva ostré reakcie alebo kontroverziu. Politický humor používa sarkazmus, paródiu, satiru, intertextové odkazy (napr. na známe prejavy alebo škandály), často sa pri jeho tvorbe využívajú fotomontáže politikov, mémy s titulkom v štýle „fake news“, falošné citáty atď. Situačný humor používa nadhľad, absurdnosť, zveličenie bežnej situácie, často v podobe jednoduchého meme formátu s postavou v každodennej situácii, využíva slang, internetové trendy, emoji, vizuálne stereotypy. Politický humor je bežne vnímaný ako provokatívny, angažovaný alebo urážlivý, vyvoláva diskusie, často aj nenávistné komentáre a rozdelenie publika, vyžaduje znalosť politického kontextu, aby bol pochopený. Situačný humor je v tomto aspekte „bezpečnejší“, málokedy spôsobí negatívnu reakciu, je ľahko pochopiteľný aj bez vedomosti o špecifickom kontexte, a preto je vhodný pre virálne šírenie medzi širokým spektrom ľudí.

Avšak pri konštatácii rozdielov treba vždy brať do úvahy aj možné limity apolitickosti, nakoľko humor, aj keď sa zdá apolitický, často reflektuje nielen presvedčenie autora ale aj postoje, stereotypy a predsudky publika a v komentároch alebo diskusií môže byť politická interpretácia silnejšia, než autor pôvodne zamýšľal. Stratégie sa môžu meniť v čase – ak nastane politický tlak alebo veľká udalosť, aj situačne ladená stránka môže „zareagoval“ viac politicky.

Diskurzívne stratégie humoristických komunít v slovenskom segmente Facebooku a Instagramu

Podľa našich dlhodobých pozorovaní hlavnou diskurzívnou stratégiou **komunít s explicitne liberálne/progresívnou orientáciou** (zástancov názorov súčasnej opozície) je promptná memetická reakcia na aktuálne politické a spoločenské udalosti (potvrdila to aj naša mesačná každodenná analýza stránok *Zomriofficial*, *Myšlienky politikov*, *vivat_slovakia*). Poukazujú nato aj výskumy slovenských odborníkov v oblasti mediálnej komunikácii: „Význam činnosti Zomri spočíva v rýchlosti, akou informuje o súčasnom dianí. Zomri je len jeden z prípadov, v ktorom nemediálne subjekty supľujú spravodajskú funkciu masových médií – pri každom z nich je dôležité mať na pamäti, že nejde len o aktuálnosť a rýchlosť, pretože informovanie cez sociálne siete nie je založené na šírení informácií, ale aj na šírení postojov, názorov, emócií – a vďaka tomu sa takéto projekty stávajú úspešné aj z hľadiska aktivizmu a vzbudzovania záujmu o spoločenské dianie u svojich percipientov“ (Stanková, 2022: 53).

Za základné diskurzne stratégie pozorovaných progresívne orientovaných stránok *Zomri*, *Myšlienky politikov* a *vivat_slovakia* sa dá považovať nielen silná reakcia na aktuálne politické dianie (mémy sa šíria rýchlo po politických udalostiach ako politické kauzy, škandály, protesty, voľby), ale aj nepretržitú kritiku konzervatívnych, národných, pravicových a populistických strán a ich predstaviteľov (napr. Smer, Republika, SNS, Hlas, Slovensko). Významnou stratégiou je aj práca s faktami a následná prezentácia výrokov provládných politikov v tesnej nadväznosti na súčasný politický kontext a objektívnu realitu za účelom odhalenia alogickosti až klamstiev. Zásadnou je aj pertraktovanie tradične progresívnych tém: ľudské práva, demokracia, klimatická kríza, antifašizmus, sekularizmus. Humor je zameraný na iróniu, sarkazmus a absurditu, často s intertextovými odkazmi, a to jednak z oblasti popkultúry, jednak z oblasti literatúry a dejín. Pre ich dekódovanie je nevyhnutná aj určitá úroveň lingvokultúrnej kompetencie nakoľko „[n]apriek svojej jednoduchej štruktúre sú internetové mémy zložité javy, pretože pri dekódovaní ich významu existujú objektívne ťažkosti: je potrebné poznať mimotextovú realitu v podobe historického kontextu a mať určité sociokultúrne poznatky“ (Gallo, 2024: 19). Je to otázka vedomostnej bázy recipienta, o ktorom autor memetického textu vopred predpokladá, že dokáže rozpoznať precedenčné fenomény, o ktorých je známe, že „v diskurze predstaviteľov konkrétného lingvokultúrneho spoločenstva dochádza k ich neustálemu obnovovaniu“ (Zahorak & Perez, 2024: 44). Populárnymi rečovými taktikami liberálne orientovaných humoristických komunít je aj jazyková hra, taktiež predpokladajúca kreativitu nielen na strane autora, ale aj prijímateľov správy. Z ich strany ide o schopnosť dešifrovať hru, a „tento tvorivý proces je možný vďaka prítomnosti lingvokreatívneho myslenia – schopnosti rozpoznať lingvokultúrny komunikačný kód“ (Iermačkova et al., 2025: 150). Autori mémov v danej kategórii humoristických komunít apelujú teda prevažne k vzdelanejšej časti slovenskej spoločnosti (čo sa da posúdiť aj podľa početných komentárov).

Na stránkach *Zomri* a *Myšlienky politikov* pozorujeme aj časté využívanie postirónie (irónia, ktorá sa vrátila k úprimnosti, a to tak, že už nerozoznávame, kde končí vtip a začína vážnosť). Je to ironický vtip, ktorý zároveň odhaľuje reálny pocit (napr. smútok, znechutenie, frustráciu). *Zomri* často zdieľa príspevky, ktoré vyzerajú ako obyčajný meme, ale v pozadí majú reálnu spoločenskú alebo politickú kritiku, a nie je vždy jasné, či si stránka robí srandu len z politikov, alebo aj zo svojho vlastného publika. „Hurá, ďalší transparentný tender!“ (vo význame „zasa to vyhrala firma kamaráta ministra“), tu irónia poukazuje na cynizmus systému, ale v skutočnosti odhaľuje frustráciu (postirónia ako forma bezmocnosti). „Ja som v tom, ale neviem, či sa mám smiať alebo plakať“.

Podľa našich pozorovaní sledované stránky nielen promptne reagovali na rezonujúce politické udalosti, ale terčmi ich humoru sa často stávali rovnaké udalosti, a v tejto súvislosti je dôležité podčiarknuť aj ich vzájomnú „kooperáciu“, a síce vzájomné zdieľanie mémov. Napríklad, stránka *vivat_slovakia* mimoriadne kreatívne používa AI, vytvára pritom esteticky príťažlivé (a plné prehľadných lingvokultúrnych kódov) posty, ktoré následne sa virálne šíria, lebo ich s obľubou zdieľajú iné stránky príslušnej sociálnej bubliny. Tak, vytvorený v sledovanom období (dňa 12.9.2025) pomocou AI divácky mimoriadne príťažlivý príspevok *vivat_slovakia* pod názvom „Konsoliduje celé Slovensko špeciál: domáce džemy a kekse“ v ten istý deň zdieľali aj *Zomri*, aj *Myšlienky politikov*. Pritom počty zdieľaní, lajkov a komentárov na zdieľajúcich stránkach sú často väčšie, ako u tvorcu, čo napomáha ich doslova virálnemu šíreniu medzi sledovateľmi s podobnými politickými/ideologickými preferenciami. Napríklad, 24 hodín po uverejnení hore spomínaného meme stránka tvorcu *vivat_slovakia* k nemu mala 7306 lajkov a 2234 zdieľaní, stránka *Myšlienky politikov* už 2347 zdieľaní a 11 tis. lajkov, a stránka *Zomri* na FB mala 1641 zdieľaní a skoro 30 tis. lajkov; na Instagrame 1981 zdieľaní a 35 tis. lajkov.

Takisto treba podčiarknuť veľkú vzájomnú interakciu (až spoluprácu) pozorovaných „liberálnych“ stránok, ako aj „vzájomné zdieľanie“ sledovateľov. Napríklad, 61 percent sledovateľov *vivat_slovakia* sleduje aj *Zomri*, a 54 percent sledovateľov *Myšlienky politikov* takisto sleduje *Zomri*. Obsahová analýza daných komunít v období 18.8.2025 -18.9.2025 ukázala, že 93 percent obsahu bolo venovaných humornej reflexii aktuálnych udalostí, a len 7 percent tvorili "posty neviazané na konkrétnu udalosť".

Diskurzné stratégie humoristických online komunít s explicitne konzervatívnym/ populistickým až okázalo pronárodným zameraním, ktorých je v slovenskom segmente Facebook a Instagramu oveľa menej, ako liberálnych (náš výskum prebiehal na Facebook materiáli *Politika bez Servítky, Desolat*).

V prvom rade treba podčiarknuť takmer úplnú absenciu reakcií na aktuálne rezonujúce politické a spoločenské udalosti, výpovede, v ktorých boli terčmi (v zmysle komponentov humoristickej výpovede podľa S. Attarda) opoziční politici a predchádzajúca vláda z rokov 2020-2023 (s poukázaním na ich výlučnú vinu za súčasný stav ekonomiky). V rámci analýzy sme identifikovali opakujúce sa naratívne vzorce, resp. diskurzívne rámcovania/stratégie. Patria medzi ne najmä apel na nostalgiu po „starých dobrých časoch“ (pričom abstraktný význam tohto neurčitého pojmu sa flexibilne

prispôsobuje aktuálnym komunikačným potrebám autorov), glorifikácia tradičných hodnôt a suverenity, inštrumentalizácia dejín, ako aj vyhranenie opozície „svoj – cudzí“. V tejto diskurznej stratégii obraz *nepriateľa* konštruje cez koncepty „bratislavskej kaviarne“, „slniečkárov“, progresívcov, liberálov, „ukrajinských nacistov“ a „banderovcov“, „európsky diktát“, „darmožráčov“ v Bruseli, demonizáciu migrantov, V. Zelenského a pod. Prevláda deklaratívne vlastenecká rétorika, zameranie na "tradičné hodnoty" (podľa kontextu), kritika NATO, EÚ, Západu, vysmievanie sa z LGBTI+, ekologických aktivistov, "prebudenosti" (woke), očkovania, oficiálnej vedy, mainstreamových médií, neustále spochybňovanie „oficiálnych“ naratívov. Občas sa vyskytuje aj neskrývaný obdiv k autoritárnemu spôsobu vládnutia prezidenta Putina a rozvíjanie mytológie o „všeslovanskej jednote“. Signifikantne je používanie vulgárnejšieho, priamočiarejšieho jazyka, útočného, často hraničiaceho s hate speech. Mémy často stavajú na kolektívnom pociťte krivdy, ktorá ma veľa podôb¹ a potrebe "prebudenia národa".

Najvýraznejší rozdiel v porovnaní s predchádzajúcim typom komunít je výber terčov humoru. Keď pozrieme na obsah stránky *Desolat* (18 t. sledovateľov) na Facebooku v pozorovanom období, zistíme, že medzi postami absentujú humorné reflexie rezonujúcich udalostí. Z hľadiska terčov prevláda J. Naď, E. Heger, I. Matovič, M. Šimečka a jeho rodina, A. Hlina, V. Zelenskyj. Pričom v širšom období (od 2.4.2025 do 18.8.2025) medzi terčmi dominuje J. Naď (20 percent zdieľaných postov s opakujúcim sa naratívom „Naď – do basy za stíhačky pre Ukrajinu“). Druhou najfrekventovanejšou témou na stránke *Desolat* sa stala „Matovič a spol. a narušenie ľudských práv počas obdobia Covid-19“. Spomedzi diskurznych stratégií fixujeme aj inštrumentalizáciu dejín, obzvlášť podstaty Slovenského štátu, oslobodzovacej misie ZSSR v roku 1945, „blahobytu“ v socialistickom Československu, reinterpretáciu okupácie 1968, cítiť pritom resentment za „istotami“ socializmu.

¹ Množstvo meme stavia na pociťte krivdy spôsobenej EÚ, aj keď štatistika svedčí o opaku. Ďalšie tematizujú „nespravodlivú“ pomoc ukrajinským utečencom „z našich dani“, aj keď sú verejne dostupné údaje o tom, že na daniach a odvodoch ukrajinskí prisťahovalci zaplatili štátu viac, ako im pridelený objem pomoci. Kolektívny pocit krivdy podobné komunity úspešne rozdúchávajú aj ironickou až sarkastickou artikuláciou regionálnych rozdielov, tematizáciou „nezaslúženého blahobytu Bratislavčanov“, rozdielu v príjmoch zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním (lekárov, učiteľov, štátnych úradníkov a pod.) a „ťažko pracujúcim ľudom“.

Pre administrátorov týchto stránok nie sú žiadnymi etickými „červenými čiarami“ ani otázky smrti a zdravia, napríklad, v reakcii na urgentnú operáciu ministra S. Migal'a 22.7.2025 *Desolat* uverejnil meme s textom: „Minister S. Migal' je v nemocnici. Transplantujú mu chrbtovú kosť. AKTUALIZÁCIA: Transplantácia sa nepodarila. Telo odmietlo prijať jemu neznámu štruktúru“. Analýza komentárov ale ukázala, že skoro polovica komentujúcich vyjadrila nespokojnosť s výsmechom tematizujúcim operáciu a ohrozenie života. Ako aj to, že administrátori vnímajú spätnú väzbu sledovateľov, lebo ďalej danú chúlolistivú tému už nerozvíjali.

Kým *Desolat* je na Facebook už od roku 2020, *Politika bez Servítky* je novovzniknutou stránkou na Facebooku, ktorá ale mimoriadne rýchlo napreduje (za 2 mesiace od vzniku 19.8.2025 dnes má už 4,8 tis sledovateľov), čo sa dá vnímať aj ako snahu o vyváženie nepomeru liberálnych a konzervatívnych online humoristických komunit v slovenskom segmente Facebook. Jej heslom je „Satira, humor a trocha AI – neverte všetkému, čo vidíte. Mnohé príspevky sú sociálnym experimentom... Nikto nás neplatí, platí nás náš humor. Tu sa politika neservíruje jemne – my ju servírujeme priamo do tváre!“. Čo sa týka ich diskurzných stratégií, z 83 zdieľaných postov od 19. 8. 2025 do 17. 9. 2025 sa len 16 vzťahuje (explicitne a implicitne) k aktuálnym udalostiam, teda len 20 percent. Ostatných 80 percent postov predstavujú nemotivované útoky na osoby M. Šimečku a jeho rodinu, I. Matoviča, J. Naďa a iných opozičných politikov, resp. na ich bývalé "prehšky".

Čo sa týka rečových taktík, možno konštatovať, že liberálne humoristické komunity inklinujú skôr k mládežníckemu slangu, slovenským a medzinárodným lingvokultúrnym kódom (často v podobe precedenčných mien, výrazov, situácií), biblizmom, frazémam, metaforám, s obľubou používajú *inside jokes* (vtipy pre „svojich“, jasné len určitej sociálnej alebo profesionálnej skupine), pracujú aj s metahumorom – vtíp o vtipe, paródia na paródii. Pravicové populistické komunity často využívajú jazyk nenávisti (hate speech), jazykové prostriedky páťosu („Zobuďte sa!“, „Prebuďte sa Slováci!“) a hnevu (expresívne, štylistický príznakové, často aj obscénne výrazy), pejoratívnu lexiku, hovorové a vulgárne frazémy, primitívne anekdoty a intertextuálne odkazy na nich, použitie veľkých písmen („SLOBODA“, „NÁROD“), rétoriku hrdinstva, výzvy k akcii, imperatívy, hrubší, prvoplánový (t. j. transparentný z hľadiska funkcie) slovník s cieľom výsmechu a vzbudenia odporu k inak zmýšľajúcim.

Prví ironizujú realitu, ale rešpektujú fakty (aj keď ich pretvárajú na vtíp alebo predmet humoru), u druhých sa fakty často ohýbajú v súlade s aktualizovaným naratívom, hľadajú „alternatívnu“ interpretáciu, spájanie nesúvisiacich udalostí, konšpirácie. Cieľom humoru prvých je odľahčiť

smutnú realitu (humor ako copingový mechanizmus), humor druhých býva prevažne útočný (zosmiešňuje až znemožňuje „iných“).

Prikladom komunity s **implicitne liberálne/progresívnou orientáciou, ktorá nie vždy reaguje na aktuálne politické a spoločenské udalosti** a stratégiou zdieľaných postov je skôr zábava, výsmech, paródia je stránka *Adolf Snehuliak* na Facebooku. Vznikla 13. 10. 2023 a dnes má už 69 tis. sledovateľov. Jej autor Martin Mudrik alias Adolf Snehuliak v poslednej dobe vychádza z pôvodnej anonymity (publikuje aj osobné reels). Jeho hlavnou diskurznom stratégiou je výsmech komického konania predstaviteľov slovenskej populistickej scény, čomu zodpovedá mimoriadna frekvencia videí s nemiestnymi až absurdnými prejavmi politikov (dnes činných aj bývalých), tak aj známych a menej známych postáv verejného života (prevažne z dezinformačnej a konšpiračnej scény). Preferuje pritom jednoznačne posty s osobami známymi kontroverznými vyjadreniami (Danko, Harabin, Tabak, Huliak, Kotlar, Bukovsky, Peková, Čarnogurský, Šoun, Végh, Suja, Mazurek, Šimkovičová, Beňová, Blaha, Kuffa, Chmelár), ktorí aj kvôli neštandardnému slovníku, originálnym rečovým taktikám a často agresívnemu spôsobu prejavu zaručujú stránke *Adolf Snehuliak* veľký počet lajkov, komentárov a zdieľaní. Administrátor sa tak snaží o zdieľanie obsahu originálneho pre stránky liberálnej orientácii a vyhýba sa zdieľaniu postov reflektujúcich rezonujúce spoločenské udalosti (mimoriadne reflektované inými komunitami stretnutie R. Fica s V. Putinom v Číne z 2. 9. 2025 označil ako „šaškáreň“, ku ktorej nemá zmysel sa vyjadrovať, a dňa 29. 8. 2025 na Facebooku vyhlásil, že „lacné paškvily na SNP nechám radšej bez príspevku“).

Aj napriek tomu, že Adolf Snehuliak je sústredený skôr na upútavanie a pobavenie provokatívnymi vyjadreniami (nie vždy politickými) marginálnych politikov a menej reflektuje politické udalosti, jeho stránka by sa dala zaradiť do „politicky orientovaných satirických komunít“, nakoľko je to v podstate, aj keď jednostranná, ale cieľená kritika konkrétnych politických aktérov a strán, upozorňujúca na rozpory v ich výpovediach, politickú nekonzistentnosť, odbornú nekompetentnosť. Diskurzívna stratégia zdieľania bizarných vyjadrení a hoaxov, za účelom získania interakcii v prípade danej stránky sa ukazuje viac ako úspešná. Vo verejne dostupných recenziách na jeho stránke je jeho hlavná diskurzívna stratégia aj výstižne pomenovaná: „nastavuje dezolátom zrkadlo“.

Na základe nášho výskumu sme stránku Fero Joke (Františka Košarišťa-na, známeho slovenského komika) zaradili do **skupiny situačného a komerčného humoru**, nakoľko v zdieľaných reels je výrazná snaha dať do popredia paródiu (často v spojení s reklamou) na životné, každodenné si-

tuácie, čo mu zaručuje široké spektrum sledovateľov nezávisle od ich politických preferencií. Avšak medzi jeho humoristickými postami je aj značný podiel meme tematizujúcich politické udalosti (skoro všetky jeho story na Instagrame, aj mnohé reels na Facebooku a Instagrame sú politicky angažované a možno ich čítať ako liberálne orientované). V nich *fero_joke* obhajuje demokraciu, kritizuje xenofóbiu a nenávisť voči menšinám, vyslovuje obavy z obmedzovania slobody prejavu (otvorene priznáva svoju orientáciu a bojuje za práva LGBTI+ ľudí).

Pomer politického vs. apolitického obsahu reels u Fera Joka v procese obsahovej analýzy v priebehu obdobia výskumu sa ukázal na Instagrame 50/50 (7 polit. a 7 situačných), a pomer politického vs. apolitického obsahu v priebehu obdobia výskumu ukázal na Facebooku prevahu politických (78 % k 22 %). Musíme dodať, že kvantifikovať pomer politického a apolitického u Fera Joke je problematické aj z toho dôvodu, že robí súbežne reels a story (ktoré miznú každých 24 hodín) obsahu ako explicitne politického (v sledovanom období 3x reels „konsolidácia“, 3x reels „náštevka lekára na štýl Kotlára“, 1x „prezident v Japonsku“), tak aj výlučne situačného (s E. Kramerovou, reklama kozmetiky), ale aj situačného s odkazmi na politiku (reklama Tesco), a navyše zdieľa aj story osobného obsahu (dedina, dovolenka, motorka).

Apoliticko/ situačného humoru komunity (resp. politiku zdôrazňujú len okrajovo), – tam sú terčom rôznorodé životné situácie, politické preferencie sa nedajú na základe obsahu identifikovať:

zHumor.sk (352 tis. sledovateľov na Facebooku, od roku 2013 pod heslom „zábavné memes aj virálne články, každý deň kopec novej srandy“, na Instagrame má 365 tis sledovateľov) zdieľajú vtipné príspevky z bežného života, situácie “čo-vidíš-každý-deň”, mémy o práci, vzťahoch, školských zážitkoch. Striktne sa vyhýbajú obsahu s politickou tematikou. *Emefka_official* na Instagrame/Facebooku je jeden z hlavných zdrojov situačných mémov, ktoré sa viac sústreďujú na univerzálne absurdnosti každodennosti, nie na politické témy (ktoré ale sa občas vyskytnú, a vtedy sa ich politická orientácia javí ako liberálna). Hlavným cieľom daných komunit je získať a udržať čo najširšie publikum; zabaviť každého nezávisle od jeho politických preferencií, sociálnej situácie a úrovne vzdelania; vyhnúť sa polarizácii, a tým zvýšiť zdieľateľnosť, počty lajkov, a teda aj komerčnú využiteľnosť projektu (perspektíva reklamy, kolaborácií a pod). Publikum sa stotožňuje s pochopiteľným a situačne blízkym memetickým obsahom a aktívne ho komentuje a zdieľa, lebo “aj ja to poznám” (buduje sa pocit spolupatričnosti).

Záver

V procese sondážneho výskumu sme na základe čiastkových výsledkov prišli k záveru, že humor v online priestore plní nielen funkciu pobavenia, ale je aj nástrojom sociálneho tlaku, politickej manipulácie, ideologického boja a vyjednávania významov v digitálnej verejnej sfére, ako aj polarizácie alebo budovania identity publika. Potvrdila sa výskumná hypotéza, že diskurzívne stratégie a argumentačné taktiky pozorovaných komunít nie sú náhodné, ale do značnej miery zodpovedajú politickým preferenciám, kultúrnym hodnotám a komunikačným normám ich sledovateľov. Výsledky poukazujú na to, že práve interakcia s publikom je kľúčovým činiteľom pri voľbe jazykových prostriedkov, čím sa humoristické komunity stávajú nielen producentmi obsahu, ale aj zrkadlom (a zároveň aj formovateľom) svojho publika. V neposlednom rade sa cez tento typ sociálnych sietí organizujú voliči politických strán a vyjadrujú si takýmto spôsobom podporu a utvrdzujú sa vo svojom negatívnom názore na vybranú politickú stranu alebo politických činiteľov, či ešte viac prehľbujú polarizáciu slovenskej spoločnosti, ktorá má korene ešte v deväťdesiatych rokoch 20. storočia (Štefančík & Stradiotová, 2020).

V procese analýzy komentárov k príspevkom sme prišli k záveru, že okrem iných funkcií humor na sociálnych sieťach plní funkciu solidarizujúcu, rozvíjania sociálnej kohézie (súdržnosti) a pocitu spolupatričnosti. Liberálne komunity pritom vytvárajú ironickú identitu („my, čo sa vieme zasmiať nad absurditou“), pri ktorej humor funguje ako obranný cynizmus – pocit, že spoločnosť je pokazená, ale my si z nej aspoň robíme srandu. Populistické pravicové komunity budujú kolektívnu identitu obete a bojovníka („my, ktorým ubližujú“, „my, ktorí sa bránime“), pri ktorej najúspešnejšou diskurzívnou stratégiou je polarizácia – svet je jasne rozdelený na „dobrých vlastencov“ a „zlých liberálov“.

Predkladaný prvotný výskum tematiky online humoristických komunít sa zameriaval na posúdenie ich diskurzívnych stratégií a rečových taktík vo všeobecnosti, analýza humoristických online komunít v závislosti od zloženia publika (politické preferencie, kultúrny kód) ma však aj rozsiahlejšie perspektívy, ktoré sme sa snažili naznačiť v článku. Predpokladáme, že tento článok obohatí výskum v oblasti politickej lingvistiky na Slovensku, ktorá má aktuálne v oblasti humanitných a spoločenských vied mimoriadne rastúci význam (Štefančík, 2021).

Literatúra

- Andreánsky, E. (2015). Kantova teória humoru vo svetle súčasných interpretácií. In E. Belás & E. Zelizňaková (Eds.), *12. kantovský vedecký zborník* (pp. 37–45). PU v Prešove.
- Cingerová, N. (2020). Memetický text ako fragment verejného diskurzu. In R. Štefančík (Ed.), *Jazyk a politika: Na pomedzí lingvistiky a politológie V* (pp. 31–38). Ekonóm
- Gallo, J. (2024). Pragmatiko-semantičeskije svojstva memetičeskich textov (na materiale internet-memov slovacckogo i russkogo mediadiskursov) *Philologia Rossica*, 6(11), 7–24.
- Iermachkova, O., Spišiaková, A., & Urazbekova, A. (2025). Features of modern Russian comedy TV series as a film text. *Philological Sciences. Scientific Essays of Higher Education*, 3, 145–154. <https://doi.org/10.20339/PhS.3-25.145>
- Sačková, M. (2014). Tri klasické druhy teórií humoru a jeho súčasné skúmanie. *Ostium*, 10(1).
- Stanková, M. (2020). Meme a jeho využitie pri jazykovej výučbe. *QUAERE*, 10, 615–620.
- Stanková, M. (2022). Posuny vo vnímaní a využívaní informačných zdrojov – od masových médií k sociálnym sieťam. *Otázky žurnalistiky*, 1 – 2, 49–60.
- Štefančík, R., & Stradiotová, E. (2020). Cleavage-theory from the perspective of political linguistics. *European Journal of Transformation Studies*, 8(2): 178–197.
- Štefančík, R. (2021). Súčasné perspektívy rozvoja politickej lingvistiky na Slovensku. *Lingua et vita*, 19, 70–81.
- Tkačová, H., Polievkova, P., & Švajlenin, L. (2023). Meme – postmoderný digitálny kód – a jeho pokusy hovoriť o vojne s humorom. In M. Belianská, J. Hacek, A. Sámelová, & M. Stanková (Eds.), *FENOMÉN 2023: Vojna a médiá* (pp. 64–86). Univerzita Komenského v Bratislave.
- Wiggins, B. E. (2019). *The Discursive Power of Memes in Digital Culture Ideology, Semiotics, and Intertextuality*. Routledge.
- Zahorák, A., & Perez, E. (2024). *Teoretické, praxeologické a didaktické aspekty dabingového prekladu a úpravy dialógov*. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

Funding acknowledgment:

This article was written within the framework of the project DELIAH, funded by the European Union's Horizon Europe programme (Grant agreement ID: 101177739). Views and opinions expressed are however those of the author only and do not necessarily reflect those of the European Union or the granting authority. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Kontakt:

doc. Mgr. Irina Dulebová, PhD.

Katedra rusistiky
a východoeurópskych štúdií
Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Department of Russian and East
European Studies

Faculty of Arts

Comenius University in Bratislava

Email Address: irina.dulebova@uniba.sk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8916-1617>